

Informatīvais ziņojums
par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros
risināmiem finanšu jautājumiem

Finanšu ministrija ir sagatavojusi informatīvo ziņojumu par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros izskatāmiem finanšu jautājumiem, tai skaitā par izvirzītajiem priekšlikumiem.

1. Situācijas raksturojums

1994. – 1997.gads

Ārlietu ministriju konsultāciju laikā Maskavā 1994.gada 14.decembrī tika ierosināts, puses vienojās un 1995.gadā tika izveidota Latvijas – Krievijas starpvaldību komisija (turpmāk – Latvijas – Krievijas SVK).

1995. gadā 5. jūlijā ar Ministru kabineta rīkojumu tika apstiprināts Latvijas – Krievijas SVK Latvijas puses sastāvs.

1997.gada februārī puses vienojās izveidot Latvijas – Krievijas SVK vairākas darba grupas, tai skaitā, darba grupu par finanšu un īpašuma jautājumiem. 2003.gada 26.februārī ar Ministru kabineta rīkojumu tika Nr.131 apstiprināts Komisijas Latvijas puses sastāvs Ministru prezidenta biedra A.Šlesera vadībā. Latvijas pusē ir izveidotas 4 darba grupas, tai skaitā darba grupa par finanšu un īpašuma jautājumiem.

1997. gada 9. un 10.oktobrī, Rīgā notika vienīgā Latvijas – Krievijas starpvaldību komisijas darba grupas par finanšu un īpašuma jautājumiem tikšanās.

Sarunu gaita: 1997.gada 9. - 10.oktobra Latvijas - Krievijas starpvaldību komisijas darba grupas par finanšu un īpašuma jautājumiem tikšanās laikā tika izskatīti jautājumi par Krievijas Federācijas parādiem Latvijas Republikai, tai skaitā jautājumi par mērķobligācijām un Latvijas personu (LR rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vnšekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšanu.

Sanāksmes laikā Latvijas Republika piedāvāja konkrētus līguma projektus, kas paredzēja Krievijas Federācijai uzņemties parādu segšanu. Krievijas Federācijas delegācijas vadība šādu iespēju noliedza un piedāvāja skatīt šo jautājumu kompleksi kontekstā ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu, iesniedzot pretī savu līguma projektu, jeb tā saukto „nulles līgumu”.

Rezultāts: Abām pusēm pieņemam risinājums netika panākts.

1997. – 2009.gads

Laika posmā starp 1997.gadu un 2006.gadu periodiski, izmantojot diplomātiskos kanālus, tika mēģināts atjaunot Latvijas – Krievijas SVK sarunu procesu, taču diemžēl bez vēra ņemamiem rezultātiem. Krievijas puse tika vairākkārtīgi aicināta uzsākt

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

Deklasificēšanas pamatojums:
FM 00.03.2024. vēstule Nr. 13.7 -11/12/865

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

NAV KLASIFICĒTS

I.Stafecka

28.11.2024.

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

starpvalstu sarunas par Krievijas Federācijas parādiem. Taču no Krievijas Federācijas valsts institūciju puses netika saņemta neviena atbilde par starpvaldību sarunu uzsākšanas laiku.

2002.gada 19.decembrī ar notu nr.25/927-10430 Krievijas Federācijas vēstniecībai Latvijā tika atkārtoti iesniegts starpvaldību līgumprojekts par mērķobligāciju kompensāciju izmaksām Latvijas iedzīvotājiem. Tāpat notā tika uzsvērts, ka nepieciešamas ekspertu konsultācijas finanšu jautājumu atrisināšanai. No Krievijas puses atbilde netika saņemta.

2006.gada 13.oktobrī Maskavā tika parakstīta „Par Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības vienošanos par starpvaldību komisijas izveidošanu ekonomiskās, zinātniski - tehniskās, humanitārās un kultūras sadarbības jomās”, kuru Latvijas Republika pieņēma un apstiprināja 2006.gada 3.oktobrī ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.826. Tika izveidotas divas darba grupas – darba grupa „Par humanitāro sadarbību” un darba grupa „Par ekonomisko sadarbību”. 2007.gada 20.jūnijā Komisijas sēdes laikā tika nolemt veidot jaunu (trešo) darba grupu – Transporta darba grupu.

2007.gada 20.jūnijā notika Latvijas – Krievijas SVK sanāksme, kuras laikā tika uzrunāti arī neatrisinātie finanšu jautājumi.

Sarunu gaita: 2007.gada 20.jūnija starpvaldību sanāksmes laikā Latvijas Republika atkārtoti uzrunāja jautājumu par kompensācijām un citiem finanšu jautājumiem. Krievija puse izteica gatavību turpināt savstarpējo darbu finanšu jautājumu noregulēšanai.

Rezultāts: Tika nolemts organizēt abu valstu ekspertu tikšanos finanšu jautājumu pārrunāšanai.

Pamatojoties uz 2007.gada 20.jūnijā Latvijas – Krievijas SVK sanāksmē nolemtu, 2008.gada 27.martā Maskavā notika abu pušu ekspertu konsultācijas par finanšu jautājumiem.

Sarunu gaita: Tikšanās laikā Latvijas Republika izteica savu ieinteresētību finanšu jautājuma risināšanā, aicināja Krievijas Federāciju kompensēt mērķobligācijas un atbloķēt fizisko un juridisko personu līdzekļus tās banku kontos. Tomēr Krievijas Federācijas eksperti tikšanas laikā noliedza kompensāciju iespējas un piedāvāja risināt šo jautājumu kompleksi kontekstā ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu, un atkārtoti norādot uz iesniegto „nulles līgumu”.

Rezultāts: Abām pusēm pieņemams risinājums netika panākts.

2008.gada 8.aprīlī Maskavā notika Latvijas – Krievijas SVK Ekonomiskās sadarbības darba grupas sanāksme, kuras dienas kārtībā tika iekļauti finanšu jautājumi.

Sarunu gaita: katra no pusēm puda savu viedokli par iespējamo jautājumu risinājumu un kopīgs risinājums netika panākts, jo abas puses pieturējās pie saviem iepriekš piedāvātajiem līgumu projektiem.

Rezultāts: nolēma finanšu jautājumus turpināt diskutēt ekspertu līmenī.

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

2008.gada 10. un 11.novembrī notika otrā Latvijas – Krievijas SVK tikšanās.

Sarunu gaita: Tikšanās laikā tika pausta abu pušu ieinteresētība turpināt darbu pie finanšu jautājumu risināšanas.

Rezultāts: tika nolemts 2009.gada laikā organizēt nākošo abu pušu finanšu ekspertu tikšanos, piesaistot pārstāvjus no abu pušu nacionālajām bankām un Vnēšekonombankas.

Līdz 2009.gada jūlijam šāda tikšanās vēl nav notikusi.

Kopš Latvijas – Krievijas SVK sarunu uzsākšanas sākotnēji darba grupas par finanšu un īpašuma jautājumiem, vēlāk Ekonomiskās sadarbības darba grupas ietvaros no visiem pārējiem ekonomiskās sadarbības jautājumiem Latvijas Republika pastāvīgi risina šādus finanšu jautājumus:

- 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksas LR iedzīvotājiem;
- Latvijas personu (LR rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vnēšekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšana;
- 1992.gada savstarpējo starpbanku norēķinu parāda saistību noregulēšana;
- Skaidras naudas kompensācija, kas pēc naudas reformas Latvijā 1993.gadā nodota Krievijas Federācijas Centrālajai Bankai.

Krievijas puse starpvaldību sarunās jautājumus par 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksām Latvijas Republikas iedzīvotājiem un Latvijas personu (Latvijas Republikas rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vnēšekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšanu aicina risināt kompleksi kontekstā ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu.

Pārējie divi jautājumi starpvaldību sarunās ar Krievijas būtu risināmi tikai pēc tam, kad abu valstu centrālās bankas būs vienojušās par savstarpējo prasību summām.

1.1. 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksas LR iedzīvotājiem

Saskaņā ar bijušās PSRS Ministru Padomes 1989.gada 21.decembra lēmumu Nr.1119 "Par 1990.gada valsts bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju izlaišanu" un Latvijas Republikas Ministru Padomes 1990.gada 22.marta norādījumiem Nr.II-19/568 Latvijas Republikas Valsts Krājbanka realizēja valsts bezprocentu mērķaizņēmuma obligācijas (turpmāk – mērķobligācijas) iedzīvotājiem. Kopumā Latvijas iedzīvotājiem tika realizētas 16 veidu 30091 mērķaizņēmuma obligācijas par summu 56,4 milj. rubļu jeb 283010 latu (kurss 200 rubļi = 1 lats). Realizēto mērķobligāciju vērtība atbilda preces cenai. Nopērkot mērķobligāciju, tās īpašniekam tika dotas tiesības saņemt precī 1993.gadā. Mērķobligācijas tika pārdotas iedzīvotājiem, pamatojoties uz uzņēmumu, organizāciju, strādnieku kolektīvu lēmumiem vai Tautas deputātu padomju izpildkomiteju lēmumiem, skaidrā naudā vai izmantojot noguldījuma summas.

Krājbankas nodaļas pārdeva mērķobligācijas iedzīvotājiem, pamatojoties uz:

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

- vietējo Padomju izpildkomiteju apstiprinātajiem uzņēmumu un organizāciju sarakstiem, kuros norādīja tiem piešķirto preču daudzumu un veidu;
- uzņēmumu vadītāju apstiprinātiem sarakstiem, kuros norādīja strādājošo pases datus;
- personu sarakstiem, kurām Tautas deputātu izpildkomitejas mērķobligācijas piešķīra tieši, norādot viņu personas datus un iegādājamo preču nosaukumus.

Sarakstus sastādīja trīs eksemplāros. Viens saraksta eksemplārs tika nodots Krājbankas nodaļā, otrs - tirdzniecības organizācijai, kura regulēja tirdzniecību, trešais - palika uzņēmuma vai organizācijas rīcībā.

Mērķobligāciju izlaidi veica PSRS Ministru Padome, bet garantijas preču iegādē solīja PSRS Tirdzniecības ministrija. Mērķobligāciju izplatīšanas rezultātā saņemtie līdzekļi tika ieskaitīti PSRS valsts budžetā. Sabrūkot PSRS, šie līdzekļi tika attiecināti uz bijušās PSRS iekšējo parādu.

Kopš 1992.gada tiek meklēts konkrēts risinājums mērķobligāciju kompensācijai:

1) ir ticis izskatīts jautājums par mērķobligāciju kompensāciju izmaksu (Ministru kabineta Ekonomikas un finanšu komitejas sēdes 1994.gada 25.aprīļa protokols Nr.16; 1995.gada 5.jūnija protokols Nr.25;), taču jautājums par kompensācijas summu izmaksu tika noraidīts konceptuāli, jo kompensācijas mehānisms nevarēja pilnībā apmierināt mērķobligāciju īpašniekus, tāpēc ka nesedza preces tā brīža faktisko vērtību;

2) ir ticis izskatīts variants atzīt par valsts iekšējo parādu Latvijas Republikas Valsts Krājbankā realizētās mērķaizņēmuma obligācijas par kopējo summu 283 010 lati (1994.gadā sagatavotais Ministru kabineta rīkojuma projekts). Sakarā ar to, ka nebija iespējams mērķobligācijas nodrošināt ar precēm, rīkojuma projekts paredzēja tās atpirkt no iedzīvotājiem, iedalot šim nolūkam līdzekļus no valsts budžeta. 1994.gada valsts budžeta izdevumu daļā mērķaizņēmuma obligāciju atpirkšanai bija paredzēti 450 000 lati. Šī summa ietvēra sevī tikai nelielu daļu no mantas faktiskās vērtības pašreizējās cenas un piedāvātais atpirkšanas mehānisms bija saistīts ar iedzīvotāju noguldījumu kompensāciju Latvijas Krājbankā tāpēc, ka mērķobligācijas tika realizētas, iesaistot iedzīvotāju noguldījumus Valsts Krājbankā. Tā kā faktiskie valsts budžeta ienākumi 1994.gadā bija mazāki nekā plānots un Ministru kabineta rīkojuma projekts netika akceptēts, tad minētā summa mērķobligāciju dzēšanai netika pārskaitīta;

3) jautājums ir ticis iekļauts Latvijas – Krievijas Starpvaldību sarunās kopš šādu sarunu pirmsākumiem 1997.gadā.

2003. gada 26. februārī apstiprinātās Latvijas – Krievijas starpvaldību komisijas Latvijas puses sastāva ietvaros izveidotā darba grupa par finanšu un īpašuma jautājumiem aktīvi iesaistījās minētā jautājuma risināšanā:

- notika tikšanās ar pārstāvjiem no a/s "Latvijas Krājbanka";
- darba grupa lūdza a/s "Latvijas Krājbanka" apzināt tās rīcībā esošos dokumentus saistībā ar mērķobligāciju realizāciju.

Kā informēja a/s "Latvijas Krājbanka", tās arhīvos neatrodas dokumentācija par mērķobligāciju pārdošanu Latvijas Republikas iedzīvotājiem un iedzīvotāju saraksti, kuriem tika pārdotas mērķobligācijas, kā arī dokumenti par deficīta precēm, kuras bija plānots iegādāties par mērķobligācijām.

Tā kā šis jautājums atrisināts netika, to Latvijas Republika uztur arī 2006.gadā izveidotās Latvijas un Krievijas SVK dienas kārtībā.

Attiecībā uz citu Baltijas valstu pieredzi minētā jautājuma risināšanā, informējam, ka Igaunijā un Lietuvā mērķobligāciju problēma ir bez būtiskas virzības. Lietuva un Igaunija, tāpat kā Latvija, uzskata, ka tās nav PSRS tiesību un saistību

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

pārmantotājas. Igaunijā politiskais lēmums jautājumā par mērķobligāciju kompensāciju šobrīd nav pieņemts. Krievija vēlas, lai Igaunija mērķobligāciju kompensācijas jautājumā pievienojas līgumam, kuru parakstījušas NVS valstis, taču Igaunija tam nepiekrīt.

Mērķobligāciju dzēšanas jautājums ir aktuāls arī tāpēc, ka Finanšu ministrija vēl joprojām turpina saņemt iesniegumus no fiziskām personām – mērķobligāciju īpašnieku ar lūgumu atlīdzināt zaudējumus, atlīdzināt obligāciju vērtību vai izsniegt līdzvērtīgas preces. Finanšu ministrija ir saņēmusi vairākus simtus iesniegumu no fiziskām personām, tai skaitā daudzus tipveida iesniegumus no Daugavpils un citiem tuvākajiem novadiem (vienāds teksts, mainās tikai paraksti un klāt pievienotās mērķobligācijas), kas liecina par vairākām plānveidīgām kampaņām Latgales reģionā pēdējo gadu laikā pēc tam, kad masu saziņas līdzekļos parādās informācija par Latvijas - Krievijas starpvaldību sarunām.

1.2. Latvijas personu (LR rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vnešekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšana

PSRS banku sistēmas ietvaros PSRS Ārējās ekonomiskās darbības banka (Vnešekonombankas), PSRS Valsts banka un PSRS Rūpniecības un celtniecības banka ārvalstu valūtas noguldījumu apkalpošanu bija nodevušas savām reģionālajām nodaļām bez attiecīga aktīvu seguma, tādēļ, sabrūkot PSRS banku sistēmai, PSRS banku Latvijas nodaļās uzskaitīto noguldījumu segums palika Krievijas Federācijas teritorijā esošo bankas galveno biroju rīcībā.

Kopējā bijušo PSRS banku Latvijas nodaļās uzskaitīto valūtas kontu atlikums fiziskām personām ir ekvivalents 6.2 milj. ASV dolāru, bet valūtas kontu atlikums juridiskām personām ir ekvivalents 11.1 milj. ASV dolāru.

Jautājums par bijušo PSRS banku Latvijas nodaļās uzskaitīto ārvalstu līdzekļu izmaksu attiecīgo kontu īpašniekiem starp Latviju un Krieviju tiek apspriests jau kopš 1992. gada. Kopš 1997. gada Krievijas puse jautājumu par bijušo PSRS banku Latvijas nodaļās uzskaitīto ārvalstu līdzekļu izmaksu attiecīgo kontu īpašniekiem saista ar vienošanos par ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu jeb t.s. "nulles" līgumu.

Šis jautājums ir aktuāls tāpēc, ka ir tāpēc bijušas vairākas tiesvedības pret Latvijas Republiku par juridisko personu kontos iesaldētajiem līdzekļiem. Pašlaik ir aktīva tiesvedība SIA „Inversija” prasībā pret Latvijas Banku, A/S „SMP banka” un Finanšu ministriju, prasība I. instancē ir noraidīta, SIA „Inversija” ir iesniegusi apelācijas sūdzību. Tāpat Latvijas Banka periodiski saņem iesniegumus no fiziskām un juridiskām personām kontos iesaldēto līdzekļu atbloķēšanu.

1.3. Krievijas piedāvātais līguma projekts jeb t.s. „nulles līgums”.

Atbildot uz Latvijas Republikas izstrādātajiem līgumu projektiem par kompensāciju izmaksu un naudas līdzekļu atbloķēšanu, kas sākotnēji tika iesniegti 1997.gada 9.un 10.oktobra Latvijas – Krievijas starpvaldību komisijas darba grupas par finanšu un īpašuma jautājumiem tikšanās laikā, Krievijas Federācija minētās tikšanās laikā iesniedza līguma projektu starp Krievijas Federācijas valdību un Latvijas Republikas valdību par ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu.

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

Šī līguma ietvaros ar ārējo PSRS parādu tiek saprasts ārējais valūtas parāds, kas radies līdz 1991. gada 28. oktobrim un parādi par piegādēm Krievijas Federācijā vai citās bijušajās PSRS valstīs no 1991. gada 28. oktobra līdz 1993.gada 31. martam, kā arī citi ārējie parādi, kurus par tādiem ir atzinusi Krievijas Federācija.

Šī līguma ietvaros ar iekšējo PSRS parādu tiek saprasti fizisku un juridisku personu līdzekļi, kuri tika ieskaitīti Vņešekonombankas kontos līdz 1992. gada 1. janvārim.

Šī līguma ietvaros par bijušās PSRS aktīviem tiek uzskatīts viss kustamais un nekustamais PSRS valsts īpašums (arī ārpus tās teritorijas), neatkarīgi no īpašuma iegādes laika, PSRS zelta un dārgakmeņu fondi un rezerves, ārvalstu investīcijas, jebkuras citas valsts, starptautiskās organizācijas vai jebkura cita debitora saistības pret PSRS uz 1992. gada 1. janvāri.

Līguma projektā abas puses apņemas neizvirzīt nekādas pretenzijas attiecībā uz ārējā un iekšējā parāda dzēšanu (Krievijas Federācija pret Latvijas Republiku) un bijušās PSRS aktīviem (Latvijas Republika pret Krievijas Federāciju).

Ja tiek panākta šāda vienošanās par pretenziju neizvirzīšanu:

1) Krievijas Federācija apņemas atmaksāt naudas līdzekļus, kuri ieskaitīti fizisku personu kontos, kas bija atvērti Vņešekonombankas Rīgas filiālē, pārsūtot attiecīgo valūtu uz Rīgu pēc tam, kad būs veikti norēķini ar Vņešekonombanku;

2) Krievijas Federācija apņemas atmaksāt naudas līdzekļus, kuri ieskaitīti juridisku personu kontos, kas bija atvērti Vņešekonombankas Rīgas filiālē pēc 1992. gada 1. janvāra, pārsūtot attiecīgo valūtu uz Rīgu pēc tam, kad būs veikti norēķini ar Vņešekonombanku.

Vienlaikus puses vienojas, ka katra puse kompensēs tos līdzekļus, kuri bija ieskaitīti juridisko personu – attiecīgās puses rezidentu kontos Vņešekonombankā līdz 1992. gada 1.janvārim un ir tur iesaldēti (nav pārskaitīti juridiskajām personām). Latvijas Republikas juridisko personu kontos uzskaitīto ārvalstu valūtas līdzekļu apmērs ir ekvivalents 11.1 milj. ASV dolāru.

2. Problēmu izklāsts

2.1. Starpvaldību sarunās paustie viedokļi un Krievijas puses piedāvājums

Latvijas puses piedāvājums

Latvijas puse vairākkārt ir aicinājusi Krievijas Federāciju kā PSRS tiesību pārmantotāju veikt 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksu un atbloķēt Latvijas personu (Latvijas Republikas rezidentu) valūtas uzskaites kontus bijušās PSRS Valsts bankas, Vņešekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās, iesniedzot attiecīgus līgumu projektus - sākotnēji 1997.gada 9.un 10.oktobra Latvijas – Krievijas starpvaldību komisijas darba grupas par finanšu un īpašuma jautājumiem tikšanās laikā un atkārtoti 2002.gada 19.decembrī ar notu nr.25/927-10430.

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

Krievijas puses piedāvājums

Jāatzīmē, ka visās minētajās SVK sarunās par parādsaistību jautājumiem Krievija nav bijusi gatava izskatīt Latvijas puses iesniegtos attiecīgos līguma projektus.

Krievijas puse jautājumu par 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksām LR iedzīvotājiem un Latvijas personu (Latvijas Republikas rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vņešekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšanu piedāvāja risināt kompleksi kontekstā ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu. Krievijas puses nostāja ir – tā ir gatava kompensēt tikai tos līdzekļus, kas tika bloķēti Latvijas Republikas iedzīvotāju kontos Vņešekonombankā, ja Latvijas puse piekrīt parakstīt līgumu ar kuru tā atzīst, ka nepretendē uz bijušās PSRS aktīviem un pasīviem un nepiedalās tā iekšējā un ārējā parāda dzēšanā – t.s. „nulles līgumu”. Krievijas puse ir izteikusi konkrētu priekšlikumu, iesniedzot 1997.gadā sagatavoto līgumprojektu. No līdzšinējām sarunām var spriest, ka Krievija arī turpmākajās sarunās turpinās paust šādu viedokli.

2.2. Latvijas Republikas ieguvumi un zaudējumi atbalstot Krievijas puses līguma projektu

Ieguvums, kas rastos Latvijas Republikai piekrītot t.s. „nulles līguma” parakstīšanai ar Krieviju būtu iespēja atgūt no Krievijas līdzekļus, kas tika bloķēti Latvijas fizisko personu (Latvijas Republikas rezidentu) kontos bijušā Vņešekonombankā. Maksimālais no Krievijas atgūstamais ārvalstu valūtas līdzekļu apmērs ekvivalents 6.2 milj. ASV dolāru, lai gan par precīzām summām puses nav vienojušās.

Latvijas Republikai piekrītot šī līguma parakstīšanai, rastos virkne negatīvu seku:

- 1) parakstot šo līgumu tiktu apdraudēta Latvijas Republikas tiesiskās kontinuitātes ievērošana, jo netieši tiktu atzīta PSRS tiesību un saistību pārmantošana, kas ir pretrunā visas sabiedrības interesēm;
- 2) izveidotās Komisijas PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma upuru skaita un masu kapu vietu noteikšanai, informācijas par represijām un masveida deportācijām apkopošanai un Latvijas valstij un tās iedzīvotājiem nodarīto zaudējumu aprēķināšanai (turpmāk – Komisija) darbība būtu jāpārtrauc, jo Latvijas Republika netieši atteiktos no iespējas turpināt vērtēt PSRS režīma radītās sekas un aprēķināt zaudējumus (uzskaitīt un aprēķināt radītās morālās, sociālās, demogrāfiskās sekas, aprēķināt radītos zaudējumus tautsaimniecībai, kaitējumu videi, ko PSRS režīms ar savām darbībām tieši vai netieši ir radījis);

Nepieciešamību aprēķināt PSRS radītos zaudējumus Latvijas Republikai un tās iedzīvotājiem puda Saeima 2005.gada 12.maijā, pieņemot deklarāciju par Latvijā īstenotā PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma nosodījumu un izveidojot šī darba veikšanai atsevišķu Komisiju. Līdz šim izveidotā Komisija ir veikusi virkni darbību, lai apzinātu PSRS režīma radītos zaudējumus. Komisija ir secinājusi, ka Latvijas Republikai un tās iedzīvotājiem, ekonomikai, sociālajam un demogrāfijas stāvoklim, videi, kultūrai un zinātnei ir radīti būtiski zaudējumi, piemēram, ir:

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starptautību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

- (a) aprēķināts iekšzemes kopprodukta (IKP) apjoms, ko Latvija būtu ieguvusi, ja nebūtu bijis PSRS okupācijas, t.i. ja Latvijas IKP uz vienu iedzīvotāju, rēķinot 2000.gada cenās latos, būtu Somijas līmenī, Latvija papildus būtu ieguvusi IKP par 123 mljrd. latu, ja Austrijas līmenī, - par 147 mljrd. latu, ja Dānijas līmenī, - 178 mljrd. latu;
- (b) vērtējot bijušās PSRS un deviņdesmitajos gados Krievijas Bruņoto spēku karaspēka daļu darbības rezultātā Latvijas teritorijā un ekonomiskajā zonā Baltijas jūrā nodarīto kaitējumu, pašreiz ir apzināti armijas vajadzībām izņemtie derīgie izrakšņi (ņemot vērā minimālās tirgus cenas) 159.69 miljoni latu vērtībā;
- (c) aprēķinātas izmaksas ostu akvatoriju attīrīšanai;
- (d) aprēķinātas lādiņu iznīcināšanas izmaksas;
- (e) apzinot Latvijas valsts zaudējumus, kas radušies, nodrošinot sociālās garantijas tiem Latvijas iedzīvotājiem, kuri cietuši PSRS politisko represiju rezultātā vai veicot Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidācijas darbus, ir apzināts, ka sociālajām garantijām Latvijas valsts laikposmā no 1993.-2007.gadam ir izlietojusi 140.90 milj. latu.

Tāpat tiek veiktas virkne citu darbību, piemēram, pētījumu izstrādes par dažādiem jautājumiem, apkopojošais darbs, lai noteiktu PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma upuru skaitu un informāciju par masveida deportācijām u.c.

Tā kā Komisijas darbs vēl nav noslēdzies, tāpat ir iespējams zaudējumu apmēra pieaugums. Jāatzīmē, ka šobrīd Komisijas darbs uz nenoteiktu laiku ir apstādināts finansējuma trūkuma dēļ;

- 3) ja Latvijas Republika atteiktos no iespējas saņemt no Krievijas kompensācijas Latvijas Republikas iedzīvotājiem par 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju iegādi, būtu jāparedz tiesiskais un finansiālais mehānisms indivīdu tiesību realizēšanai, jo indivīdi varētu vērst kompensāciju apmaksas prasības pret Latvijas Republiku.

Tāpat nav izslēgts, ka indivīdi varētu pieprasīt arī cita veida kompensācijas par cita veida ieguldījumiem PSRS, ne tikai kompensācijas par mērķobligāciju iegādi, jo mērķdotāciju kompensācijas ir tikai viens no iespējamajiem indivīdu ieguldījumu veidiem PSRS, kā arī šobrīd nav iespējams noteikt, cik visaptveroši šī veida kompensācija nosedz LR izdevumus privātpersonām, un cik liels ir to privātpersonu loks, kas varētu būt veikuši cita veida ieguldījumus PSRS;

- 4) tāpat Latvijas Republika apņēmtos neizvirzīt nekādas pretenzijas arī pret citiem bijušās PSRS aktīviem (PSRS zelta un dārgakmeņu fondi un rezerves, ārvalstu investīcijas, jebkuras citas valsts, starptautiskās organizācijas vai jebkura cita debitora saistības pret PSRS uz 1992. gada 1. janvāri);
- 5) šī līguma parakstīšana atrisinātu tikai daļu no finanšu jautājumiem, kas šobrīd tiek uzturēti starpvaldību sarunās ar Krieviju un potenciālais ieguvums salīdzinājumā ar potenciālajiem zaudējumiem ir neadekvāts. Līdz ar līguma parakstīšanu, tiktu atrisināts tikai Latvijas personu (Latvijas Republikas rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vnēšekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšanas jautājums, jo Krievija būtu gatava kompensēt tos līdzekļus, kas tika bloķēti Latvijas Republikas iedzīvotāju kontos

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

Vņešekonombankā, taču šis līgums nav attiecināms uz tādiem diviem Latvijas – Krievijas SVK uzturētajiem finanšu jautājumiem, kas „izveidojušies” uz 1992.gada. 1.janvāri:

- a) 1992.gada savstarpējo starpbanku norēķinu parāda saistību noregulēšana;
 - b) skaidras naudas kompensācija, kas pēc naudas reformas Latvijā 1993.gadā nodota Krievijas Federācijas Centrālajai bankai.
- 6) Lietuva un Igaunija pauž Latvijas Republikai līdzīgu nostāju PSRS ārējā parāda noregulēšanas jautājumā un šajās valstīs, tāpat kā Latvijas Republikā, šis jautājums arī nav noregulēts.

3. Secinājumi

Š.g. 3.jūlijā ekspertu līmenī notika starpinstitūciju sanāksme starp Finanšu ministriju, Ārlietu ministriju, Tieslietu ministriju un Latvijas Banku. Tikšanās laikā tika apspriesta Latvijas – Krievijas SVK uzturēto finanšu jautājumu tālākā virzība un analizēts Krievijas Federācijas uzturētais piedāvājums - jautājumu par 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksām Latvijas Republikas iedzīvotājiem un Latvijas personu (Latvijas Republikas rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vņešekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšanu risināt kompleksi kontekstā ar bijušās PSRS aktīvu un iekšējo un ārējo valsts valūtas parādu saistīto jautājumu noregulēšanu jeb „nulles” līgumu.

Tika izvērtēti iespējamie ieguvumi un zaudējumi, kas Latvijas Republikai rastos piekrītot Krievijas Federācijas piedāvātajam līguma projektam, un secināts, ka Latvijas Republikai nāktos rēķināties ar nesamērīgi daudz riskiem un ievērojamiem tiešiem, gan arī pastarpinātiem finanšu un materiālajiem zaudējumiem salīdzinājumā ar iespējamo ieguvumu.

Vienīgais ieguvums būtu iespēja atgūt no Krievijas līdzekļus, kas tika bloķēti Latvijas fizisko personu (LR rezidentu) kontos Vņešekonombankā. Maksimālais no Krievijas atgūstamais ārvalstu valūtas līdzekļu apmērs ekvivalents 6.2 milj. ASV dolāru, lai gan par precīzām summām puses nav vienojušās. Savukārt finansiālie zaudējumi, kaut arī tie līdz galam nav vēl apzināti un aprēķināti, būtu daudz apjomīgāki, ņemot vērā tās sfēras, kurās zaudējumu fakts ir ticis konstatēts.

Šāda līguma parakstīšana radītu nepieciešamību atrisināt daudz citu jautājumu, piemēram, daļēji neatrisināts jautājums par Latvijas Republikas fizisko un juridisko personu bloķēto naudas līdzekļu un veikto ieguldījumu kompensāciju izmaksām, PSRS režīma zaudējumu apzināšanas pārtraukšana.

4. Ierosinājums turpmākai rīcībai

Ņemot vērā līdzšinējo Latvijas – Krievijas starpvaldību sarunu procesa virzību, Latvijas – Krievijas SVK ietvaros Latvijas pusei neuzturēt aktīvā dienas kārtībā jautājumus par:

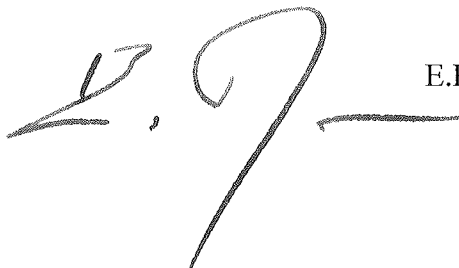
- 1990.gada PSRS valsts aizņēmuma bezprocentu mērķaizņēmuma obligāciju kompensāciju izmaksām LR iedzīvotājiem;

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

-Latvijas personu (LR rezidentu) valūtas uzskaites kontu bijušās PSRS Valsts bankas, Vnēšekonombankas un Rūpniecības un celtniecības bankas Latvijas nodaļās parāda noregulēšanu.

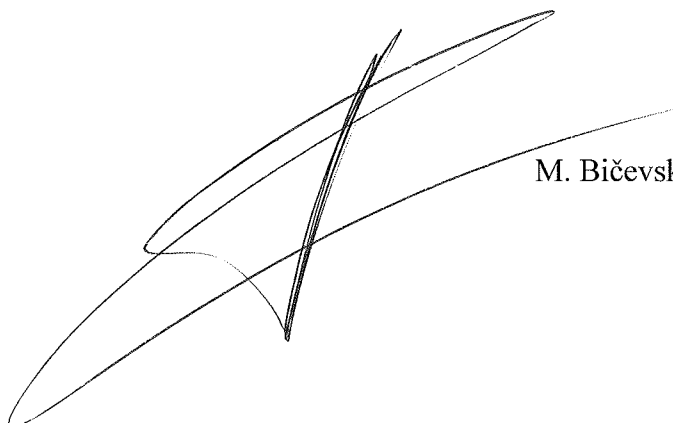
Finanšu ministrs

E.Repše

Vīza:

Valsts sekretārs

M. Bičevskis

20.07.2009 13:03
3 402
Anda Apse
Finanšu ministrijas
Eiropas Savienības un starptautisko lietu departamenta
Sadarbības projektu nodaļas vadītāja
67083887, Anda.Apse@fm.gov.lv

FMzino_170709_LV_KF_SVK_nulles_ligums; Informatīvais ziņojums „Par Latvijas un Krievijas Starpvaldību komisijas ietvaros risināmiem finanšu jautājumiem”